В. Г. СКЛЯРЕНКО

Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, м. Київ, Україна

Електронна пошта: Skljarenko@nas.gov.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6699-9724>**СЛОВОВІРНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ПРАСЛОВ'ЯНСЬКОЇ
ЛЕКСИКИ (БЕЗСУФІКСНИХ ДІЄСЛІВ). 2**

Стаття присвячена словотвірній реконструкції праслов'янської лексики, зокрема реконструкції праслов'янських безсуфіксних дієслів, які не збереглися в жодній зі слов'янських мов. Реконструкція здійснюється на основі віддієслівних імен з **or** у корені. Для цього встановлюється словотвірна закономірність, яка існувала в праслов'янській мові у співвідношенні: безсуфіксне дієслово з **-er** у корені — похідне від нього ім'я. На основі встановленої словотвірної закономірності реконструйовано такі праслов'янські безсуфіксні дієслова, які не збереглися в жодній зі слов'янських мов: ****ber̥ti** «брати», ****der̥gti** > ****der̥t'i** «смикати, рвати», ****dver̥ti** «простягуватися, розходитися в сторони», ****ger̥dti** > **žer̥dti** > **žer̥sti** «обгороджувати, обносити огорожею», ****ger̥ti** > ****žer̥ti** «горіти, палати», ****ker̥ti** > ****čer̥ti** «різати; гостро, різко ображати», ****mer̥kti** > ****mer̥t'i** «темніти», ****ner̥sti** «метати ікпу», ****ner̥ti** «плести, в'язати», ****ser̥ti** «виپорожнюватися», ****tver̥ti** «творити», ****ver̥ti** > ****ver̥sti** «повертати, обертати, вертити», ****zer̥ti** «сяяти, блистити; дивитися на те, що сяє, блищить».

Ключові слова: словотвірна реконструкція, безсуфіксне дієслово, віддієслівне ім'я, словотвірна закономірність, чергування голосних, семантичний розвиток.

Попередньою публікацією¹ ми розпочали серію статей, присвячених словотвірній реконструкції праслов'янської лексики, зокрема реконструкції праслов'янських безсуфіксних дієслів, які не збереглися в жодній зі слов'янських мов. Перші шість статей будуть присвячені реконструкції безсуфіксних дієслів на основі віддієслівних імен. Для здійснення такої реконструкції встановлюється словотвірна закономірність, яка існувала в праслов'янській мові у співвідношенні: безсуфіксне дієслово — похідне від нього ім'я.

У ранній праслов'янській мові при утворенні імен від безсуфіксних дієслів відбувалося чергування голосних **e** (у дієслові) з **o** (в імені), що дозволило сформулювати таке правило словотвірної реконструкції праслов'янських безсуфіксних дієслів: оскільки в ранній праслов'янській мові при утворенні імені від безсуфіксного дієслова з кореневим голосним **e** відбувалося чергування кореневого голосного **e** з **o**, наявність у праслов'янському імені кореневого голосного **o** може вказувати на походження імені від безсуфіксного

¹ Скляренко В. Г. Словотвірна реконструкція праслов'янської лексики (безсуфіксних дієслів). 1. *Мовознавство*. 2019. № 6. С. 3–21.

Zubaty J. (1894) Slavische Etymologien. *Archiv für slavische Philologie*, 16 (1–2), 385–425.

V. H. SKLIARENKO

O. O. Potebnia Institute of Linguistics of the National Academy of Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

E-mail: Skljarenko@nas.gov.ua

<https://orcid.org/0000-0001-6699-9724>

**THE DERIVATIONAL RECONSTRUCTION OF COMMON SLAVIC LEXIS
(SUFFIXLESS VERBS). 2**

The article deals with Common Slavonic lexis reconstruction, in particular, the reconstruction of Common Slavonic suffixless verbs containing or in their roots that do not have reflexes in any of the Slavonic languages. The author first reconstructs the Common Slavonic derivational pattern ‘underlying suffixless verb with er in its root > derived noun’. On the basis of this pattern, the author reconstructs the following Common Slavonic suffixless verbs not attested in the Slavonic languages: ****ber̥ti** «to take», ****der̥gti** > ****der̥t’i** «to tug, to tear», ****dver̥ti** «to stretch, to part», ****ger̥dti** > **žer̥dti** > **žer̥sti** «to fence», ****ger̥ti** > ****žer̥ti** «to burn, to be on fire», ****ker̥ti** > ****čer̥ti** «to cut; sharply, bitingly to insult», ****mer̥kti** > ****mer̥t’i** «to darken», ****ner̥sti** «to spawn», ****ner̥ti** «to weave, to bind», ****ser̥ti** «to defecate», ****tver̥ti** «to create», ****ver̥tti** > ***ver̥sti** «to turn, to rotate», ****zer̥ti** «to shine, to glisten; to look at something that shines or glistens».

Keywords: derivation reconstruction, suffixless verb, deverbative noun, derivation pattern, apophony, meaning evolution.

Дата надходження до редакції — 24.03.2020

Дата затвердження редакцією — 26.03.2020